

FA CINQUANTA ANYS

En el cinquantenari de la mort del professor Josep Baltà de Cela (1866-1937), peoner de la divulgació de la meteorologia, de les aplicacions de la fotografia i de l'electroquímica a Catalunya i a l'Estat espanyol.

Malgrat la publicació de nombrosos tractats sobre la història de la ciència a casa nostra, continua existint un buit molt gran pel que fa a un veritable coneixement de l'aportació envers el desenvolupament de la ciència catalana per part de moltes figures catalogades de secundàries, tot i que en ocasions aquesta classificació és producte de la ignorància. Aquest és el cas del Dr. **Josep Baltà de Cela**, figura a la qual (ciència) ja dedicà un article l'any 1984, referent al seu cabdal paper quant a la popularització de la fotografia. Amb aquesta crònica, (ciència) intenta apropar-nos un xic més el Dr. **Josep Baltà**, el qual, si bé no va descobrir cap tipus de troballa innovadora, sí va realitzar una tasca prou important en el terreny de la divulgació científica en uns moments en els quals aquesta, com l'espanyola, era gairebé inexistent.

“LA ATMÓSFERA”

Com a fill d'una benestant família agrària catalana, el jove **Josep Baltà de Cela** cursà els estudis d'Enginyeria Tècnica a Barcelona, especialitzant-se en química i mecànica, molt possiblement esperonat pel seu il·lustre oncle **Agustí Urgellés de Tovar**, afamat químic del moment, que copsà les bones perspectives laborals que s'esdevien, car aleshores existia una manca de tècnics força important. Tanmateix, un cop finalitzats els seus estudis cursà els corresponents a la llicenciatura en Ciències, secció de Químic-Física (1885), i es traslladà l'any següent a Madrid per cursar el doctorat. La mort sobtada del seu pare li

va impedir de finalitzar els estudis, i hagué de tornar immediatament a la seva vila nadiua per tal de fer-se càrrec del patrimoni familiar.

Un cop instal·lat a la seva vila, i tot i la bona posició econòmica de què gaudia, el seu inquiet caràcter el va portar l'any 1887 a construir un magnífic observatori meteorològic a casa seva. L'objectiu n'era de mesurar les diferents variables atmosfèriques d'interès agrari, a l'ensens que feia les funcions d'estació de previsió meteorològica per als seus covilatans, els quals eren informats del temps que faria mitjançant un joc de banderes de colors. Efectivament, el 15 de novembre de 1887 començà a efectuar les mesures de manera sistemàtica, publicant-les per primer cop el 30 de novembre de 1887 al setmanari local “El Labriego”. De la mateixa manera, apareixia sota la seva direcció una sèrie de publicacions de caràcterperiòdic, les quals intercanviava amb la resta d'observatoris del món. A pesar de la importància històrica de l'observatori, que funcionà més o menys regularment fins l'any 1896, mereix una especial atenció la publicació de “La Atmósfera”, primera revista catalana i espanyola dedicada a la meteorologia, astronomia i física del globus. Aquesta publicació, l'estampació de la qual va ser breu (1892-1894), representà un intent de divulgació científica des del seu primer número. Hi col·laborà fins i tot el posteriorment cèlebre astrònom català **Josep Comas i Solà** (1868-1937), del qual s'acompleix el cinquantenari de la mort el

• CONCURSO •

Viaje de S. M. D. Alfonso XIII a Cataluña

L'any 1904, amb motiu de la visita del rei Alfons XIII a Barcelona, es celebrà el Concurs "Cosmos Fotográfico". El professor Baltà de Cela, juntament amb d'altres personalitats, en fou membre del Jurat.

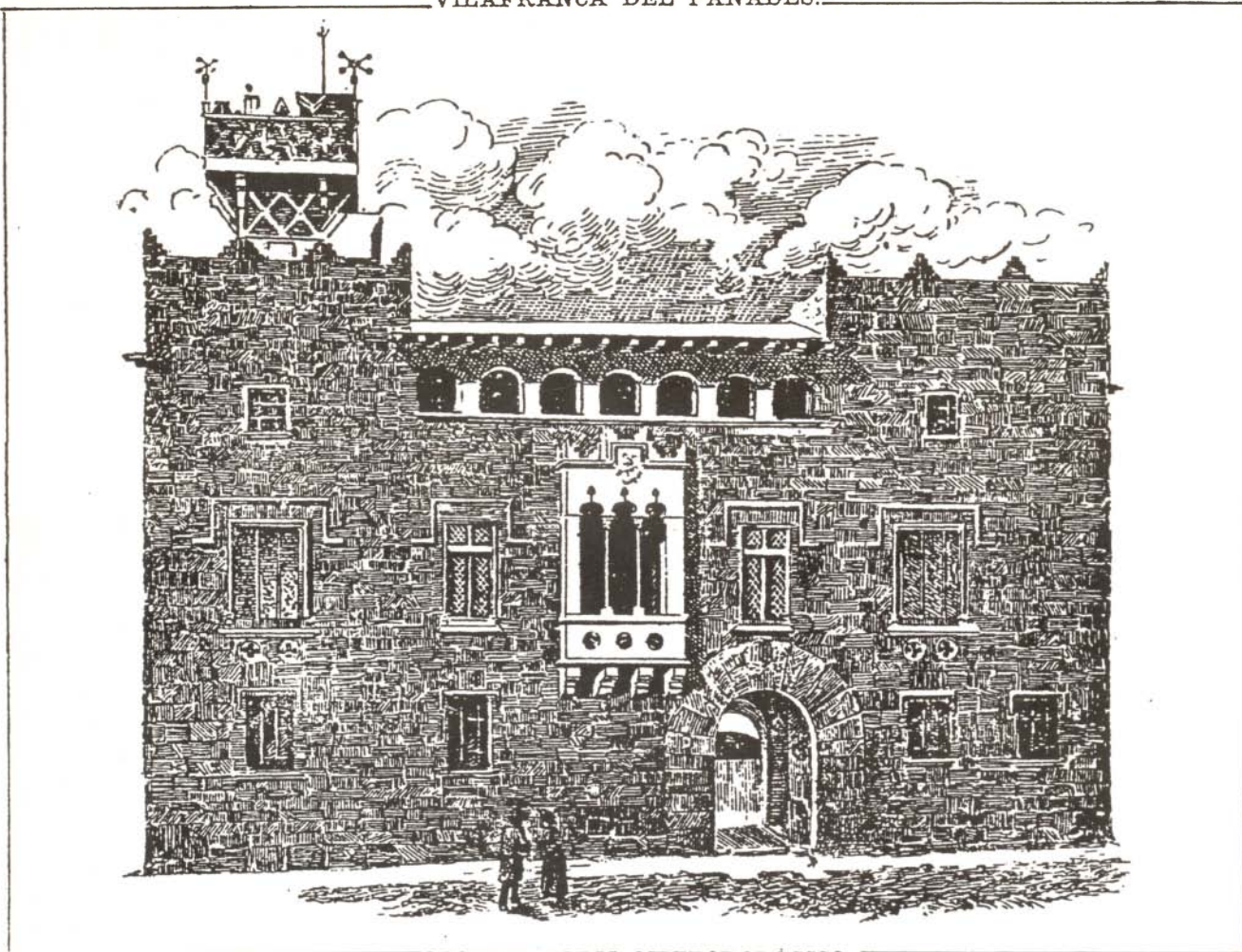
mes de desembre d'enguany. Lamentablement, però, “La Atmósfera” no va gaudir de l'atenció suficient entre la classe científica del moment.

“LA FOTOGRAFÍA PRÁCTICA”

No el van deturar ni el poc èxit aconseguit d'antuvi per “La Atmósfera”, ni les seves nombroses obligacions com a professor del Col·legi Sant

Ramon de la Vila, com a químic municipal, com a conseller del Municipi i com a Secretari de la Comissió Provincial de Defensa contra la Fil·loxera. Efectivament, l'any 1893 va començar de nou a tirar endavant una altra publicació, “La Fotografia Práctica”, també de periodicitat mensual, amb la finalitat de divulgar les diferents tècniques, novetats i utilitats lúdiques i científiques de la

VILAFRANCA DEL PANADÈS.

OBSERVATORIO METEOROLÓGICO.

fotografia. La revista es publicaria fins el mes de desembre de 1908 de manera ininterrompuda, essent l'única revista divulgativa fins l'any 1901, en què va aparèixer la publicació madrilenya "La Fotografía", sota la direcció de D. **Antonio Cánovas**, reputat fotògraf de principis de segle. "La Fotografía Práctica" aconseguí una notable difusió, i sembla ser que el nombre de subscriptors arribà als 10.000, repartits entre Espanya, Portugal, països d'Europa, Filipines i Hispanoamèrica. L'any 1908 el professor **Baltà** va vendre els drets de la revista a causa de les seves obligacions docents com a director de l'Escola Industrial Superior d'Indústries de Terrassa.

EL "CUPRIOL"

Després d'exercir com a professor auxiliar a l'Institut de Maó (1897-1904), fou designat professor de l'Escola Indus-

trial de Terrassa, de la qual esdevindria director l'any 1908, càrrec que exercí fins l'any 1930, en què hi renuncià. Sota la seva direcció, l'Escola va ser ampliada i va gaudir tant d'una pròspera economia com d'una bona anomenada. En el decurs de la seva permanència al davant de l'esmentada institució docent, es va interessar per les tècniques electroquímiques i publicà diversos textos relacionats amb aquesta disciplina científica. Algun d'ells es pot considerar primícia editorial: "Compendio de Electroquímica" (1907), amb dues edicions revisades i ampliades (1915 i 1921).

La seva preocupació per l'agricultura (hem de tenir en compte que era un terratinent de l'Alt Penedès), especialment per la viticultura, el dugué a l'interès per la problemàtica a la qual s'enfrontava l'Institut Català de Sant Isidre davant la manca i les elevades

despeses dels productes cùprics per al guariment de les malalties criptogàmiques, com ara el mildiu i l'oïdium. Efectivament, va aconseguir un sistema electroquímic per tal d'obtenir de manera econòmica el sulfat de coure. Arran de la publicació d'aquesta magnífica notícia a la premsa diària, es constituí fins i tot una empresa explotadora sota els auspicis de la Diputació de Navarra. L'interès del Dr. **Baltà** pel camp català el féu arribar a l'Ateneu Barcelonès, on l'any 1930 era nomenat President de la Secció d'Agricultura.

L'HOME

No només és remarcable la seva aportació científica, sinó també la formació humana del Dr. **Baltà** és digna d'esment, sobretot pel que fa a tot allò que significa cultura. A la seva vila natal, per exemple, fou protector de les arts, de les lletres i del folklore. En aquest

sentit, cal esmentar que sota la seva protecció econòmica es reféu el conegut drac de Vilafranca del Penedès, goig de grans i petits durant la festa major. Una mostra més de la seva afeció per la cultura fou la donació, en el llit de mort, d'algunes de les seves propietats i de tots els seus llibres a la seva vila, per a la construcció d'una biblioteca popular que hauria de portar el nom "Minervario".

Indubtablement, la personalitat i vida del professor **Josep Baltà de Cela** es corresponen amb una generació que posteriorment ens havia d'oferir figures de tots conegudes i evocades amb nostàlgia.

Jaume Baltà